

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Διαχείριση Συλλόγων Πολιτιστικών Οργανισμών

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

*Αλεξάνδρα Μπούνια
Τμήμα Πολιτισμικής Τεχνολογίας και
Επικοινωνίας*

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΑΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Ο κίνδυνος συχνά εξαρτάται από:

- Τη θέση, τα φυσικά χαρακτηριστικά του κτιρίου και της περιοχής
- Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των συλλογών, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής αξίας τους.
- Τους τρόπους με τους οποίους εκτίθενται τα αντικείμενα και τις θέσεις τους μέσα στο κτίριο.

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

- Το βαθμό στον οποίο τα αντικείμενα είναι προσιτά στους επισκέπτες (π.χ. αν εκτίθενται σε προθήκες ή προσφέρονται στους επισκέπτες για να τα ακουμπούν).

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

- Εκτιμήστε τους κινδύνους.
- Δώστε προτεραιότητα στα μέτρα φυσικής προστασίας.
- Αναπτύξτε τη στρατηγική του μουσείου σε θέματα ασφαλείας.
- Βρείτε τη χρυσή τομή μεταξύ της χρήσης της τεχνολογίας και των ανθρωπίνων πόρων.
- Εκπαιδεύστε το προσωπικό του μουσείου.
- Πραγματοποιείτε συχνούς ελέγχους των συστημάτων και των στρατηγικών ασφαλείας.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

- Η ύπαρξη προσυμφωνημένων διαδικασιών και κατανομής ευθυνών είναι δείγμα σωστής διαχείρισης μουσειακών συλλογών. Οι διαδικασίες θα πρέπει να περιλαμβάνουν:
- Τα θέματα ασφαλείας της καθημερινής λειτουργίας του μουσείου, όπως θέματα πρόσβασης, ελέγχου των κλειδιών, προμήθειες, κάρτες επισκεπτών, επίβλεψη εργασιών και εργατών, καταγραφή των μετακινήσεων των αντικειμένων, ασφάλεια κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΜΟΥΣΕΙΑΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

- Προ-σχεδιασμένη ανταπόκριση σε έκτακτες ανάγκες, είτε αυτές αφορούν σε θέματα ασφαλείας, είτε σε θέματα πυρκαγιάς, πλημμύρας, ή άλλων φυσικών καταστροφών.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

- Υπάρχει ελάχιστο κόστος εισαγωγής και διατήρησης αυτών των μέτρων
- Γίνεται η καλύτερη δυνατή χρήση των δεδομένων και αυξάνεται η ικανότητα και η εμπιστοσύνη του προσωπικού να αντιμετωπίσει έκτακτες ανάγκες.

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

- Ενισχύει τη δυνατότητα του μουσείου να ανταποκρίνεται στο ρόλο του ως φύλακας της πολιτιστικής κληρονομιάς και να το αποδεικνύει.
- Βοηθά στην αντιμετώπιση της ασφάλειας ως ένα εκ των κεντρικών θεμάτων της μουσειακής λειτουργίας και κάτι για το οποίο είναι υπεύθυνο το σύνολο του προσωπικού.

ΟΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ:

- Κλοπή (αντικειμένων από τη συλλογή – π.χ. κλοπή Μουσείου Κορίνθου – ή συγκεκριμένων αντικειμένων – συχνά προεπιλεγμένων για κάποιο λόγο)
- Βανδαλισμός
- Διαδηλώσεις
- Τρομοκρατικές ενέργειες

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- Αξιολόγηση κινδύνου: Ξεκινάμε με την εκτίμηση των πιθανών κινδύνων για την ασφάλεια των συλλογών, των υπαρχόντων του μουσείου εκτός των συλλογών, του προσωπικού και των επισκεπτών. Στόχος είναι να υπάρξει τεκμηριωμένη αντίληψη για τις πιθανότητες, το μέγεθος και την έκταση πιθανών κινδύνων προκειμένου να αποφασισθούν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας.

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- Ανταπόκριση στους κινδύνους: Φυσική προστασία των κτιρίων και της γύρω περιοχής - συστήματα παρακολούθησης εντός και εκτός του μουσείου για να υπάρχει η δυνατότητα ανταπόκρισης σε πιθανούς συναγερμούς (συμπεριλαμβάνονται και περιπτώσεις φωτιάς ή πλημμύρας) – Κατανομή ευθυνών και αρμοδιοτήτων σε καθημερινή βάση αλλά και σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης (σε 24ωρη βάση) – Επίβλεψη των επισκέψιμων χώρων – Επίβλεψη των επισκεπτών σε χώρους μελέτης ή στις αποθήκες του μουσείου – Συστήματα ασφαλείας για την περιουσία του μουσείου που δεν ανήκει στις συλλογές του (π.χ. υπολογιστές, το πωλητήριο κ.ο.κ.).

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- Φυσική προστασία: μέτρα για την προστασία των εξωτερικών χώρων του μουσείου:
Έλεγχος της κίνησης πεζών και οχημάτων σε διαφορετικά διαστήματα του 24ώρου –
Προστασία εξωτερικών αποθηκών και άλλων εξωτερικών χώρων. Τα μέτρα που θα ληφθούν μπορούν να περιλαμβάνουν:

ΜΕΤΡΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

- Περίφραξη και πόρτες ελέγχου εισόδου.
- Ηλεκτρονικά συστήματα και, αν είναι απαραίτητο, κάμερες.
- Περιμετρικός φωτισμός.
- Περιπολίες ημέρας και νύχτας.
- Απομάκρυνση θάμνων και φυτών που μπορούν να αποτελέσουν χώρους προφύλαξης κακοποιών ή άλλων εγκληματικών στοιχείων.

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- Κτίριο: Έλεγχος όλων των πιθανών αδύνατων σημείων του κτιρίου και ενίσχυση αυτών: Επισκευές σε τοίχους και οροφές, πόρτες (κλειδαριές, κουφώματα, κ.λπ.), Παράθυρα, φώτα οροφής, Άλλα ανοίγματα (π.χ. συστήματα εξαερισμού, πόρτες προς τις αποθήκες, κ.ο.κ., έξοδοι προς ταράτσες, έξοδοι κινδύνου, βεράντες, κ.λπ.).

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- Συστήματα συναγερμού: Μπορούν να είναι αποτελεσματικά αν συνδυαστούν με τη φυσική προστασία του κτιρίου και των γύρω χώρων. Σύνδεση με σύστημα συναγερμού: η περίμετρος του μουσείου, ώστε να αποφεύγεται είσοδος ανεπιθύμητων, όλα τα πιθανά ανοίγματα του μουσείου (πόρτες, παράθυρα, κ.λπ.), συγκεκριμένα σημεία ή αντικείμενα που ενδέχεται να προκαλέσουν το ενδιαφέρον κλεφτών.
- Φυσικά, τα συστήματα συναγερμού είναι αποτελεσματικά όταν ελέγχονται και όταν μπορούν να εξασφαλίσουν άμεση ανταπόκριση σε περίπτωση κινδύνου. Απαιτείται συνήθως η μετάδοση του μηνύματος σε χώρο που φυλάσσεται μονίμως ή στην αστυνομία.

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- Ασφάλεια των εκθεμάτων: Η προστασία των μουσειακών αντικειμένων συνήθως βασίζεται σε μια προσπάθεια συμβιβασμού μεταξύ της ανάγκης για προστασία και της επιθυμίας για πρόσβαση από τους επισκέπτες. Στα περισσότερα μουσεία η ασφάλεια αυτή βασίζεται στην επίβλεψη των αιθουσών, είτε με κάμερες είτε από φύλακες και στην προστασία των αντικειμένων με την τοποθέτησή τους σε προθήκες, τη χρήση εμποδίων και την ύπαρξη συστημάτων συναγερμού.

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΕΚΘΕΜΑΤΩΝ

- Η επίβλεψη εξαρτάται από τον τύπο και την αξία των συλλογών, τους πιθανούς κινδύνους που έχουν εντοπιστεί, το είδος του κτιρίου και την εσωτερική του διαμόρφωση, τον αριθμό των επισκεπτών, τον τρόπο με τον οποίο έχει στηθεί η έκθεση (σε προθήκες, σε ράφια, κ.ο.κ), το εύρος των ευθυνών που έχει το προσωπικό φύλαξης. Γενικά προτείνεται να δίνονται σαφείς οδηγίες στο προσωπικό του μουσείου, να τους προσφέρεται εκπαίδευση συνεχής και ειδική για την αντιμετώπιση αναγκών.

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΕΚΘΕΜΑΤΩΝ

- Η διαμόρφωση των χώρων να εξασφαλίζει ότι ανταποκρίνονται στις ανάγκες του μουσείου και δεν συγκεντρώνεται μεγάλος αριθμός επισκεπτών μέσα στην ίδια αίθουσα – Καλή οπτική σύνδεση μεταξύ των αιθουσών – Τα αντικείμενα στηρίζονται έτσι ώστε εξασφαλίζεται η υποστήριξή τους και η δύσκολη μετακίνηση. Κάποια συνδέονται με σύστημα συναγερμού – Ειδικά για τους πίνακες, προσαρμόζονται έτσι ώστε είναι δύσκολο να ξεκρεμαστούν. Συχνά παγιδεύονται με συναγερμό – Τα μικρά και εύκολα κινούμενα αντικείμενα εκτίθενται μακριά από τις εξόδους.

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΕΚΘΕΜΑΤΩΝ

- Ιδιαίτερα για τις προθήκες: εξασφαλίζονται συνθήκες ασφαλείας ικανές να προφυλάξουν το περιεχόμενο της προθήκης: Οι κλειδαριές θα πρέπει να μην παραβιάζονται εύκολα και να είναι κρυμμένες και όχι σε κοινή θέα – Οι μεντεσέδες θα πρέπει να είναι ανθεκτικοί και πολύ καλά στερεωμένοι στο κυρίως τμήμα της προθήκης – Ο σκελετός της προθήκης θα πρέπει να είναι έτσι φτιαγμένος ώστε να αντέχει σε επιθέσεις χωρίς να διαλύεται – Τα γυάλινα στοιχεία της προθήκης θα πρέπει να είναι σωστά τοποθετημένα και τέτοιας ποιότητας ώστε να μην σπάνε εύκολα.

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- Είναι επίσης απαραίτητο να υπάρχει ένας οδηγός με πλήρη στοιχεία για τις ευθύνες, τις αρμοδιότητες και το ρόλο καθενός από το προσωπικό.
- Θα πρέπει να προβλέπονται οδηγίες για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης είτε εντός ωραρίου λειτουργίας του μουσείου είτε εκτός,
- Να ελέγχεται η πρόσβαση στο μουσείο τόσο τις ώρες λειτουργίας όσο και τις υπόλοιπες,
- Να ελέγχεται ο αριθμός των επισκεπτών ανά αίθουσα αφού έχει ορισθεί ο μέγιστος δυνατός

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ:

- Να ελέγχεται η πρόσβαση στα κλειδιά του κτιρίου και των εκθεμάτων.
- Να καταγράφονται οι μετακινήσεις των αντικειμένων του μουσείου.
- Να ελέγχονται οι προμήθειες προς το μουσείο από εξωτερικούς προμηθευτές.
- Να υπάρχει επίβλεψη στους χώρους του μουσείου ακόμη και κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων.
- Να έχει ορισθεί υπεύθυνος ασφαλείας για το μουσείο ο οποίος να καθορίζει και να ελέγχει τις προδιαγραφές.

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

(Disaster planning)

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ: ΠΛΗΜΜΥΡΕΣ ΣΤΗΝ Κ. ΕΥΡΩΠΗ - ΔΡΕΣΔΗ

ΕΙΔΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

- Ποιες κατηγορίες φυσικών καταστροφών υπάρχουν;
- Ποιες απειλούν τους πολιτιστικούς οργανισμούς;

ΔΡΕΣΔΗ 2002

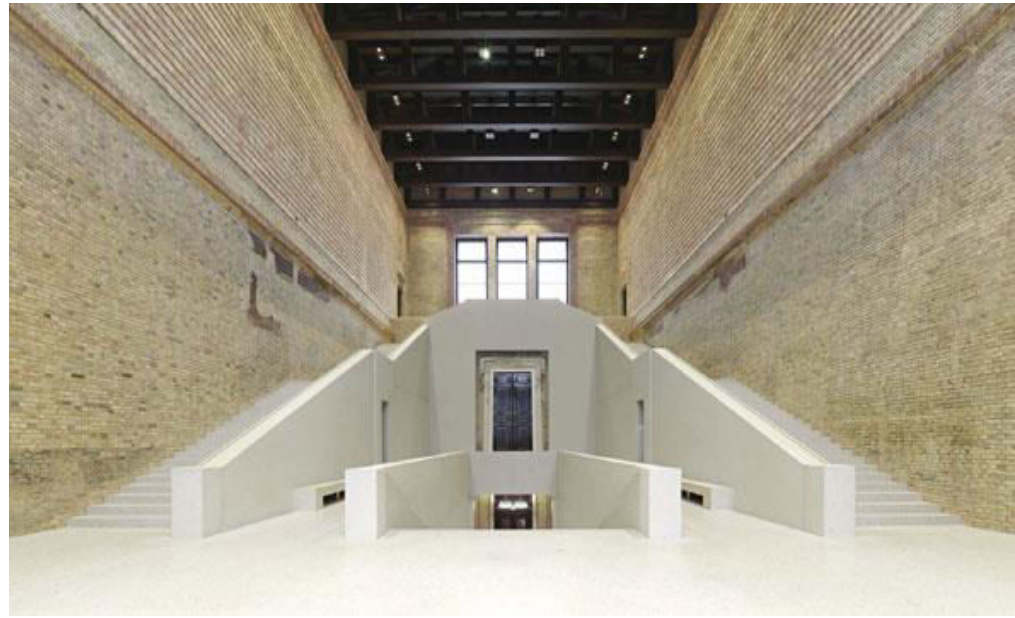
ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΑΠΟ ΠΛΗΜΜΥΡΑ ΣΕ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Βερολίνο, Neues Museum Β΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Βερολίνο, Neues Museum (1946-2010)

ΚΑΪΡΟ, ΑΙΓΥΠΤΟΣ 2011. ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

San Bernadino, Ιταλία, 2010

ΣΤΑΔΙΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Υπάρχουν 4 στάδια στο σχεδιασμό αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών (Hunter, 1986):

- Αναγνώριση του είδους των καταστροφών που μπορούν να απειλήσουν το φορέα στον οποίο εργαζόμαστε.
- Σχεδιασμός και αξιολόγηση στρατηγικής – πρόβλεψη κινδύνων, ελαχιστοποίηση ζημιών, μεγιστοποίηση αποτελεσματικής ανάκαμψης.
- Γραπτές οδηγίες για επιμελητές πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από το έκτακτο περιστατικό.
- Αξιολόγηση και εκπαίδευση.

Ο ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΕ 10 ΒΗΜΑΤΑ:

- Ανάθεση αρμοδιοτήτων
- Συγκέντρωση και ανταλλαγή πληροφοριών
- Εκτίμηση «ευαισθησίας»
- Έρευνα
- Μέθοδοι προστασίας
- Σχέδια ανάκαμψης
- Γραπτός σχεδιασμός ανάκαμψης
- Εκπαίδευση
- Δοκιμή
- Αξιολόγηση

Βήμα 1: ΑΝΑΘΕΣΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ

- Απαραίτητος ο ορισμός κάποιου υπεύθυνου και κάποιου βοηθού. Δημιουργήστε μια ομάδα, με βάση τις ειδικότητες για να βοηθήσουν με το σχεδιασμό: συντηρητή, ειδικό τεκμηρίωσης, επιμελητή, υπεύθυνο δημοσίων σχέσεων ή άνθρωπο που έρχεται σε επαφή με το κοινό, υπεύθυνο ασφαλείας, κ.ο.κ.
- Γενικά θα πρέπει να ενημερωθεί και το προσωπικό που έρχεται σε επαφή με το κοινό, δηλαδή οι φύλακες που θα έχουν άλλωστε και την ευθύνη να εκκενώσουν το κτίριο.

Βήμα 1: ΑΝΑΘΕΣΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ

- Πρέπει να προβλεφτεί το διάστημα αδειών, διακοπών, κ.λπ. για να μην υπάρχει κενό σε περίπτωση απουσίας κάποιου. Χρειάζεται να δημιουργηθεί μια σαφής αλυσίδα εντολών – και γι' αυτό χρειάζεται έγκριση και υποστήριξη από τη διοίκηση.
- Η επικοινωνία σε ώρες ανάγκης μπορεί να γίνεται με πολλούς τρόπους: τηλέφωνο, megáfono, walkie-talkie, αγγελιοφόρους. Το προσωπικό θα πρέπει να φορά ειδικό σήμα. Πρέπει επίσης να ορισθεί ποιος επικοινωνεί με τις αρχές (αστυνομία, πυροσβεστική, κ.λπ.) αν δεν υπάρχει ήδη απευθείας σύνδεση.

Βήμα 2: ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

- Συγκεντρώστε πληροφορίες σχετικά με το μουσείο: σχέδια, φωτογραφίες, κ.λπ.
- Ελέγξτε τους χρόνους ανταπόκρισης από τις διάφορες υπηρεσίες.
- Ενεργοποιήστε ειδικούς εκτός μουσείου – πυροσβεστική, αστυνομία, κ.λπ., αντιπροσώπους από γειτονικά μουσεία και άλλους συγγενείς οργανισμούς, ειδικούς σε θέματα πρόβλεψης καταστροφών για να εκτιμήσουν την κατάσταση, μηχανικούς για να εκτιμήσουν το κτίριο και τα προβλήματα του σε περίπτωση σεισμού, υπερχείλισης ποταμού, κ.λπ.

Βήμα 2: ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

- Συνεργαστείτε με τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης για τα σχέδια και βεβαιωθείτε ότι αντιλαμβάνονται τις ανάγκες που επιβάλλει η ιδιαιτερότητα του χώρου.
- Θα πρέπει επίσης να έχουν μια λίστα με τηλέφωνα και διευθύνσεις επικοινωνίας. Η πυροσβεστική θα απαιτήσει επίσης και σχέδια του κτιρίου, πληροφορίες για τη θέση των εύφλεκτων και χημικών υλικών (εργαστήριο συντήρησης), τη θέση των πιο σημαντικών αντικειμένων. Η αστυνομία θα φροντίσει για την πρόσβαση και την ασφάλεια. Επίσης χρειάζεται επικοινωνία και με τα ασθενοφόρα, αλλά και με τις υπηρεσίες ύδρευσης, ηλεκτρικού, τηλεφώνου και Η/Υ.
- Ελέγξτε επίσης το ρόλο των κρατικών φορέων και συνεργαστείτε μαζί τους.

Βήμα 3: ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ

- Η επικινδυνότητα είναι ένας συνδυασμός κινδύνου (δηλ. είδους και πιθανότητας περιστατικού και ευαισθησίας προς αυτό, με άλλα λόγια πώς οι συλλογές επηρεάζονται από διάφορους κινδύνους). Είναι πολύ δύσκολο να υπάρξει αντικειμενική εκτίμηση, είναι όμως πολύ σημαντικό γιατί διαφορετικά όλη η προετοιμασία θα είναι καταδικασμένη να μείνει άσκηση στα χαρτιά και το μουσείο θα εξακολουθεί να παραμένει απροετοίμαστο.

Βήμα 4: ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

- Προκειμένου να εντοπισθούν αυτά που χρειάζονται προστασία πρέπει να γίνει μια λίστα αξιολόγησης. Περιλαμβάνονται σε αυτή: οι συλλογές, η τεκμηρίωση, οι μοναδικές πηγές, τα εργαστήρια, οι διοικητικοί φάκελοι, η βιβλιοθήκη, το ίδιο το κτίριο, τα εμπορεύματα στο κατάστημα, και κυρίως, η πρώτη προτεραιότητα, οι άνθρωποι (επισκέπτες και προσωπικό).

Βήμα 4: ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

- Το υλικό του μουσείου (οι συλλογές) θα πρέπει να απομακρύνονται ανάλογα με τη σημασία τους. Δεν θα πρέπει το ένα επιστημονικό αντικείμενο (σε περίπτωση συνύπαρξης πολλών) να ξεπερνά το άλλο. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι θα είναι δύσκολο να σωθούν όλα και θα πρέπει σε μεγάλο βαθμό να είμαστε επιλεκτικοί. Η διαδικασία είναι σε μεγάλο βαθμό υποκειμενική.

Βήμα 4: ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Έχουν προταθεί διάφοροι τρόποι για την αξιολόγηση των συλλογών. Χαρακτηριστικά οι Upton & Pearson (1978) προτείνουν τριπλή κατηγοριοποίηση:

- Κατηγορία Α: Εθνικοί θησαυροί και αναντικατάστατα αντικείμενα.
- Κατηγορία Β: Αντικείμενα εξαιρετικά μεγάλης σημασίας και εξειδικευμένος εξοπλισμός.
- Κατηγορία Γ: Αντικείμενα μεγάλης σημασίας ή πολιτιστικής αξίας.

Βήμα 4ο: ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Σε μια άλλη κατηγοριοποίηση (Hunter 1986) η διάκριση γίνεται ως εξής:

- Προτεραιότητα 1: Η καταστροφή είναι μοιραία – ελάχιστα αντικείμενα.
- Προτεραιότητα 2: Η καταστροφή θα είναι σοβαρή – σημαντικός αριθμός αντικειμένων.
- Προτεραιότητα 3: Η καταστροφή δεν θα σημάνει «αναπηρία» για το μουσείο – η πλειοψηφία των συλλογών.

Βήμα 4ο: ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

- Σημειώστε τη θέση αποθήκευσης των αντικειμένων (σημειώστε όμως και τα ζητήματα ασφαλείας), κρατήστε αντίγραφα της τεκμηρίωσης σε άλλα μέρη (συμπεριλάβετε και τα σχέδια εκκένωσης, κ.λπ.) ίσως σε γειτονικά μουσεία ή άλλους συγγενείς φορείς.

Βήμα 5: ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

- Ποιες δομικές αλλαγές πρέπει να γίνουν ώστε να ελαχιστοποιήσουν την καταστροφή; Πόρτες πυροπροστασίας, ειδικός σχεδιασμός κτιρίου, κ.λπ. Ζητήστε τις συμβουλές ειδικών. Τα σημεία ελέγχου των παροχών του κτιρίου (νερό, φως, τηλέφωνο, κ.λπ.) θα πρέπει να είναι λίγα ώστε να κλείνουν αμέσως και ίσως θα πρέπει να κλείνουν και τμηματικά. Τα σχέδια του κτιρίου θα πρέπει να είναι προσβάσιμα.

Βήμα 5: ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

- Η σωστή διαχείριση συλλογών θα διευκολύνει την αποτελεσματική δράση και σε περίπτωση κινδύνου (π.χ. προσβασιμότητα, ταυτοποίηση, κατάλογοι θέσης αντικειμένων, κ.ο.κ.).
- Η μετακίνηση των αντικειμένων σε περίπτωση καταστροφής σημαίνει ότι θα πρέπει εκεί που θα μεταφερθούν να μπορούν και να προστατευτούν.
- Ειδική αποθήκευση είτε ως μόνιμη επιλογή, είτε ειδικά για περιπτώσεις ανάγκης: ειδική αποθήκευση ασφαλής για την προστασία αρχείων σε περίπτωση πυρκαγιάς.

Βήμα 5: ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

- Οι επικίνδυνες ουσίες (συνήθως για τη συντήρηση) χρειάζονται ειδική μέριμνα (αερισμός, κλιματισμός, εξοπλισμός). Αυτά μπορούν να δημιουργήσουν κινδύνους: ελέγξτε τα συχνά, επισκευάζετε τα όσο συχνά χρειάζεται.
- Προσοχή στους χώρους απόθεσης απορριμμάτων (μπορεί να δημιουργήσουν πρόβλημα κατά την εκκένωση του κτιρίου).
- Επιλέξτε τα προστατευτικά συστήματα (πυρασφάλειας, κ.λπ.) ώστε να αρμόζουν στο αντικείμενο του μουσείου και του χώρου: συχνά κάποια συστήματα μπορεί να προξενήσουν μεγαλύτερο πρόβλημα από αυτό που θα λύσουν (π.χ. καταιονιστές σε βιβλιοθήκες).

Βήμα 5: ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

- Κάποιες φορές είναι απαραίτητη η in situ προστασία κάποιων αντικειμένων (π.χ. με σάκους άμμου, τοίχους από τούβλα, κ.λπ.). Σε ζώνες με υψηλή σεισμική επικινδυνότητα μπορεί να είναι απαραίτητη η προστασία του κτιρίου ως σύνολο.
- Η προστασία του προσωπικού και των επισκεπτών αποτελεί νούμερο ένα προτεραιότητα. Κρατήστε αρχείο συγγενικών προσώπων για το προσωπικό – σχεδιάστε τις διαδικασίες εκκένωσης του κτιρίου (ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του).

Βήμα 5: ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

- Το προσωπικό πρέπει να είναι σαφώς οργανωμένο και να διαθέτει σαφείς διαδικασίες για την εκκένωση των χώρων, με πρόβλεψη για φύλακες σε κάθε όροφο και στα δύσκολα σημεία του κτιρίου (σκάλες, ασανσέρ, κ.λπ). Ψάξτε, σε περίπτωση εκκένωσης, όλο το κτίριο για παγιδευμένους και ξεχασμένους (σε κάθε χώρο, τουαλέτες, κ.λπ.) και ελέγξτε ότι όλα τα μηχανήματα έχουν κλείσει. Το προσωπικό θα πρέπει να διακρίνεται με κάποιο τρόπο (σήμα, ή στολή).
- Θυμηθείτε επίσης ότι σε δύσκολες ώρες ανακύπτουν και προβλήματα ασφαλείας (τα εκθέματα μπορεί να είναι εκτεθειμένα σε κίνδυνο).

Βήμα 6: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ

- Θα περιλαμβάνει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί ο φορέας να επανέλθει σε φυσιολογική λειτουργία όσο το δυνατόν γρηγορότερα μετά την καταστροφή. Η άμεση ανταπόκριση είναι απαραίτητη. Περιλαμβάνει αντιδράσεις την ώρα που συμβαίνει η καταστροφή ώστε να αποφευχθεί μεγαλύτερο κακό: μετακίνηση αντικειμένων την ώρα που ανεβαίνει η στάθμη του νερού, που υπάρχει διαρροή στην οροφή, κ.λπ. Επίσης επιτρέπει με μεγαλύτερες πιθανότητες την αποκατάσταση αντικειμένων που έχουν υποστεί ζημιά.

Βήμα 6: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ

- Εκτίμηση ζημιών. Πρέπει να ορίζονται προτεραιότητες. Το πρόγραμμα για τη συντήρηση πρέπει να αποφασίζεται με βάση την ευαισθησία και την κατάσταση του υλικού. Επιλέξτε την κατάλληλη μέθοδο – έχετε τον απαραίτητο εξοπλισμό έτοιμο. Η ομάδα διάσωσης πρέπει ταυτόχρονα να φωτογραφίζει και να καταγράφει την κατάσταση. Η «γρήγορη» αλλά άνευ ειδικών γνώσεων «αποκατάσταση» μπορεί να δημιουργήσει μεγαλύτερες ζημιές, οπότε περιμένετε τους ειδικούς συντηρητές, επιμελητές, κ.λπ.

Βήμα 6: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ

- Σταθεροποιήστε. Αποφύγετε μεγαλύτερη καταστροφή μετά το γεγονός. Ασφαλίστε: μπορεί να συμβούν κλοπές – δεν αποκλείεται οι περίεργοι που έχουν συγκεντρωθεί να απομακρύνουν αντικείμενα. Φτιάξτε αλυσίδες ασφαλείας και επισκευάστε το συντομότερο δυνατό τα συστήματα άμεσης ανάγκης.
- Ίσως να χρειαστείτε και συνεργεία άμεσης επέμβασης με την επακόλουθη φροντίδα για τα θύματα. Ό,τι χρειάζεται για τέτοιες περιστάσεις πρέπει να υπάρχει διαθέσιμο κάπου αλλού.

Βήμα 7: ΓΡΑΨΤΕ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ

- Το σχέδιο θα πρέπει να είναι απλό, λιτό περιεκτικό, σύντομο. Αποτελείται από την περίληψη των βασικών ενεργειών και γίνεται αναφορά σε επιμέρους στοιχεία στην πορεία μόνο αν είναι απολύτως απαραίτητα. Θα πρέπει να περιλαμβάνεται μια λίστα ενεργειών και αρμοδιοτήτων έτσι ώστε να μην ξεχαστεί τίποτα. Δοκιμάστε το σχέδιο, οργανώστε ασκήσεις.
- Δεν χρειάζεται να γράψετε χωριστά σχέδια για κάθε είδος καταστροφής: μόνο στρατηγικές για κάθε τύπο καταστροφής (π.χ. από νερό, φωτιά, καπνό, κ.λπ.).

ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΙΝΑΙ:

- Εισαγωγή: δήλωση του σκοπού.
- Αρμοδιότητες: οργάνωση: ποιος κάνει τι.
- Εύρος του σχεδίου: τύποι έκτακτης ανάγκης, πιθανότητες, συχνότητα.
- Διαδικασία αποφυγής καταστροφής.
- Διαδικασία εξομάλυνσης.
- Διαδικασία ανάκαμψης – επαναφοράς στη φυσιολογική λειτουργία.

ΤΑ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΕΙΝΑΙ:

- Παράρτημα 1: Οργανόγραμμα του φορέα.
- Παράρτημα 2: Λίστα με στοιχεία επικοινωνίας (ανανεώνεται μία φορά το μήνα).
- Παράρτημα 3: Σχέδια κτιρίου, συστημάτων λειτουργίας.
- Παράρτημα 4: Λίστα προτεραιοτήτων (προσοχή σε θέματα ασφαλείας!!!)
- Παράρτημα 5: Εκκένωση κτιρίου, οδηγίες για πακετάρισμα.
- Παράρτημα 6: Λίστα υλικών πρώτης ανάγκης, θέση αυτών. Επίσης, βιβλία που μπορεί να βοηθήσουν στην ανάκαμψη με τις οδηγίες τους.

Βήμα 8: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΤΕ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

- Υπάρχει ανάγκη για τακτική εκπαίδευση όλου του προσωπικού για τη συμπεριφορά του σε ώρες κινδύνου και για ειδική εκπαίδευση των συντηρητών, όσων θα προσφέρουν πρώτες βοήθειες, κ.λπ. Εκπαιδεύστε ώστε να αποκτήσουν τις ικανότητες να γνωρίζουν τι πρέπει να κάνουν και να ξέρουν τις ευθύνες τους.

Βήμα 9: ΔΟΚΙΜΑΣΤΕ ΤΑ ΣΧΕΔΙΑ ΣΑΣ

- Σε τακτά χρονικά διαστήματα. Να είστε ρεαλιστές.

Βήμα 10: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΤΕ ΚΑΙ ΑΝΑΝΕΩΣΤΕ ΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΣΑΣ

- Σε τακτά χρονικά διαστήματα.
Καταγράψτε τις ζημιές, κρίνετε την αποτελεσματικότητα. Γράψτε για τις ζημιές σας, τις δυσκολίες, τις ατέλειες του συστήματός σας ώστε να μαθαίνουν και οι άλλοι από εσάς.